

Helena Drnovšek Zorko

**"VI STE MI VSI"
CHRISTCHURCH: ŠOK, TRPLJENJE IN LEADERSHIP**

"Eden najtemnejših dni v življenju Nove Zelandije"

V prvih urah po morilskem napadu v Christchurchu je Jacinda Ardern, premierka Nove Zelandije, sklicala tiskovno konferenco, kjer je pretresenim sodržavljanom prenesla sporočilo enotnosti in sočutja. "You may have chosen us. But we utterly reject and condemn you" – Lahko da si nas izbral, vendar, mi te v popolnosti obsojamo in zavračamo" je sporočila morilcu. Ko je ime osumljenca postalo znano, je dejala, da mu nikoli ne bo dala glasu, da ga nikoli ne bo izgovorila. "On ni del nas". Zato pa je muslimanska skupnost del nas.

marec 27, 2019

Svojemu narodu je njegova premierka prenesla sporočilo, kako govoriti o neizgovorljivem, kako preživeti in predelati žalost in jezo. Že naslednje jutro je bila v Christchurchu, s seboj je pripeljala predsednike vseh strank. Z empatijo, toplino in sočutjem je skušala zdraviti tiste, ki so bili pomoči in tolažbe najbolj potrebni.

V torek je spregovorila na žalnem zasedanju nacionalnega parlamenta v Wellingtonu. "Ena od vlog, ki jih nisem pričakovala in sem upala, da me nikoli ne bodo doletele, je, kako posebiti žalost in obup naroda", je dejala. "As-Salaam-Alaikum. Mir z vami".

"Njena moč je njena empatija" jo je opisal Paul Buchanan, novozelandski varnostni ekspert. "Je kot mati naroda, v tragičnih dogodkih kot je ta, je njen dotik praktično popoln..... Nova Zelandija ima svojo temno stran, vključno z rasizmom. S tem, kar počne Jacinda Ardern, nam daje priložnost, da se soočimo z demoni in temo, zato da lahko spremenimo naše načine in ravnanja."

<https://www.theguardian.com/world/2019/mar/19/real-leaders-do-exist-jacinda-ardern-uses-solace-and-steel-to-guide-a-broken-nation>

Kdo je Jacinda Ardern

Jacinda Ardern, novozelandska premierka, je stara 38 let. Na oblast jo je ponesla "Jacindamania", ki je prevzela narod, ko je tik pred volitvami postala vodja opozicijske Delavske stranke (Labor). Tudi ona je takoj izpolnila eno izmed svojih predvolilnih obljub, le da to ni bil zid na južni meji, pač pa ukinitvev šolnin za univerzitetni študij. Na položaju premierke sta s soprogom, ki jo brezpogojno podpira, dobila hčerko, ki jo je, sta jo, vzela s sabo tudi na zasedanje generalne skupščine OZN. Da ne bo očitkov, da kot ženska daje prednost svoji karieri pred materinskimi dolžnostmi.

Njena nepričakovana izvolitev je bila za sosednjo Avstralijo rahel šok. Avstralsko liberalna koalicija je na mesto politično sorodnega partnerja na oni strani tasmanskega preliva dobila opozicijsko premierko, ki prihaja iz levega spektruma njene stranke. Da bodo razmerja

marec 27, 2019

težavna, je še pred NZ volitvami nakazala zdaj že bivša avstralska zunanja ministrica Julie Bishop, ko je tekom avstralske afere z državljanstvi Jacinda obtožila spletkarjenja skupaj z avstralsko opozicijo. Če bo Labor v Novi Zelandiji prišel na oblast, nam bo težko delati z njimi, je prostodušno povedala Bishopova.

Imela je prav. Čeravno se je stranka Ardernove skupaj s svojo koalicijsko partnerico, NZ First, zavzemala za zmanjševanje števila imigrantov v deželo, tudi v skrbi za socialno in družbeno kohezijo, je odnos NZ do migrantov še vedno diametralno nasproten avstralskemu. Ardern je, tako kot že njeni predhodniki, ponovila in še okrepila ponudbo, da NZ sprejme begunce, ki jih imajo Avstralci že leta shranjene na otokih Manus in Nauru. Zaman, ponudba je bila ponovno zavrnjena, ker je v popolnem nasprotju s prevladujočo mantro avstralske imigracijske politike, namreč: v Avstralijo nihče ne bo prišel po ilegalni poti! NZ bi lahko pomenila stranska vrata za vstop na avstralsko celino. Kot da bi si kdo iz otoških taborišč to sploh še želel.

V zaostrovanju avstralske imigracijske politike je Avstralija začela NZ vračati njihove državljane, ki jih iz različnih razlogov niso želeli imeti doma na svojem kontinentu. Trenutnemu pandanu Morrisonu je Jacinda Ardern ob nedavnem obisku povedala, da takšno ravnanje zastruplja odnose med državama.

Zdaj parlamentarne volitve čakajo Avstralijo, merjenja javnega mnenja zmago napovedujejo opoziciji. Do takrat sta sicer še dva meseca.

Christchurch – Tresljaj srca

Februarja 2011 je Christchurch, mesto na južnem otoku Nove Zelandije, stresel potres, ki je zahteval 185 življenj, porušil 14.000 domov in popolnoma uničil staro mestno jedro. Šest let zatem je mesto v spomin žrtvam potresa ter v oporo preživelim poklonilo "Io Manawa Canterbury National Memorial", ki je delo mladega slovenskega arhitekta Gregorja Vezjaka. Ime je spominskemu obeležju darovala Maorska skupnost z južnega otoka. "Io Manawa" pomeni Tremor of the Heart – Tresljaj srca. Na otvoritveni slovesnosti so spoštovanje in

marec 27, 2019

zahvalo namenili tudi first responders, prvim reševalcem, tistim, ki so ponesrečenim prvi prišli na pomoč in jim je zato pripadla čast, da so prvi odkrili Memorial.

Povezanost, sočutje in moč preživetja se je ponovno pokazalo ob absurdno tragičnem dogodku, ki je Christchurch pretresel zadnji petek. Kot zdaj že dobro znano, je v dve mošnji sredi bogoslužja vstopil morilec ter postrelil petdeset ljudi ter več kot deset težko ranil.

Zgodba je obletela svet. Za to je v veliki meri poskrbel morilec osebno, ko je na socialni platformi objavil sedemnajstminutni posnetek napada. Posnetek, ki je deloval kot video igra, v kateri nevidni strelec podira ljudi – tarče, je v trenutku obkrožil svet. Nekaj dni pred tem je morilec na spletu objavil tudi več kot osemdeset strani dolg "Manifesto", poln rasizma in sovraštva do imigrantov in muslimanov, s katerim sama sebe utemeljuje "ideologija belega suprematizma". Med z vseh vetrov nabrano kvazi nacistično-ku-klux-klanovsko simboliko se šopiri tudi himna bosanskih Srbov iz časov, ko so podirali človeške tarče. Slabih deset minut pred napadom je morilec na več kot trideset naslovov v NZ poslal sporočilo o napadu, med prejemniki je bila tudi novozelandska predsednica vlade Jacinda Ardern

Nova Zelandija je od FaceBooka zahtevala, da takoj poskrbi za umik posnetkov, ki so se bliskovito razširili po družbenih omrežjih in TV postajah. Nekatere od teh so se le s težavo odrekle veliki gledanosti, ki jo prinaša predvajanje tovrstnih posnetkov, morda tudi ideologiji, ki jo predstavljajo. Avstralskemu Sky News na primer, ki je nekoliko skrajšani posnetek predvajal kot uvod v svoj gledani Current Affairs program, so jezni gledalci zagrozili z bojkotom.

Po napadu so iz Christchurcha prihajale podobe drugačne vrste. Gledali smo posnetke tisočev žalujočih širom Nove Zelandije, ki so dostojanstveni v svoji pretresenosti in v svoji žalosti svetu pošiljali sporočilo, da jih ne bo zlomilo, da jih je tragedija samo še močneje povezala. Muslimanska skupnost je njihova skupnost, vsi so ena skupnost, ki jo je trpljenje povežalo. Gledali smo zgodbe poguma naključnih mimoidočih, ki so pomagali ranjenim in jih poskušali pred streli zaščititi tudi za ceno svojega življenja. Med žrtvami so bili tudi otroci, najmanjši star tri leta.

Jacinda Ardern je obljubila, da dogodek nikoli ne bo pozabljen. In na bolj pragmatični ravni, da bodo družine žrtev prejele finančno pomoč za pogrebne stroške in prvo preživetje, ter da

marec 27, 2019

bodo po hitrem postopku procesirali vize sorodnikom, ki se iz tujine želijo udeležiti pogrebnih ritualov.

Zadnji podobno tragičen dogodek je Nova Zelandija doživela leta 1990, ko je v malem mestu Aramoana blizu Dunedina lokalni 33 letni moški v navalu jeze pobil trinajst someščanov.

Zgodba orožja

Morilec iz Christchurcha je bil oborožen z dvema polavtomatskima puškama, ki ju je s t.i. A-licenco popolnoma legalno kupil v Novi Zelandiji ter nato predelal v še bolj smrtonosno vojaško verzijo. Prejšnja vlada je nekaj mesecev pred volitvami poskušala spremeniti orožarski zakon, v mislih so neuspešno imeli tudi prepoved polavtomatskih pušk, ki se jih lahko uporabi v dvojni namen. Novozelandska je tipična "rifle" družba z relativno velikim številom lovcev ter, kot je to po svetu, z izjemno močnim orožarskim lobijem. Ta je leta 2017 preprečil, da bi se morilcu iz Christchurcha ne smelo prodati smrtonosnega orožja. Jacinda Ardern je zato takoj po morilskem napadu napovedala spremembo orožarskega zakona v naslednjih desetih dneh. Eden izmed preživelih najstnikov iz streljanja v ameriškem Parklandu, ki zdaj aktivno lobira proti orožju, podobno kot vedno večje število otrok, ki svet poskušajo vzeti v svoje roke, je po twittu skoraj zavistno sporočil: "Predstavljajte si!"

Podobno kot zdaj Ardern je ravnal avstralski premier John Howard leta 1996 po morilskem napadu v tasmanskem Port Arthurju, ki je vzel 23 življenj. Treba je namreč reagirati takoj po napadih, ko so ljudje še dovolj pretreseni in preden se orožarski lobi uspe zorganizirati. In treba je imeti politično voljo in pogum. Ad informandum, na Tasmaniji je očitno minilo dovolj let od pokola, da si njihova trenutna liberalna vlada ponovno upa v boj za orožju bolj prijazno zakonodajo.

Kaj je rekel svet

Ko je zgodba iz Christchurcha obletela svet, so se s svojimi sporočili oglasili svetovni voditelji. V Avstraliji so zastave spustili na pol droga, njihov predsednik vlade Scott Morrison je obsodil nasilni esktrmistični desničarski napad. Zato pa je Fraser Anning, avstralski One

marec 27, 2019

Nation senator, za napad okrivil žrtve. Napad v Christchurchu naj bi namreč opozoril, da je ljudi vedno bolj strah prevelikega števila mošej. Senator je že v svojem "deviškem govoru" ob vstopu v zvezni parlament doživel veliko publiciteto, ko je pozval k dokončni rešitvi imigracijskega vprašanja. PV Morrison je bil mnenja, da so njegove izjave sramotne in nimajo mesta v avstralski družbi.

Miselni salto mortale, v katerem je žrtev kriva zločina, je senatorju tudi tokrat prinesel publiciteto širom zemeljske oble. Zanimivo bo spremljati, če mu zaradi tega na prihajajočih volitvah grozi izgon iz parlamenta. Na prejšnjih volitvah je njegovo ime obkrožilo vsaj četr milijona volilcev. Za vsak slučaj mu je 17- letnik vrgel v glavo jajce, za kar si je prislužil povratno klofuto gospoda Anninga. In tudi občudovanje in slavo celo izven svoje domovine. V Indoneziji in Maleziji, katerih državljani so bili prav tako prizadeti v morilskem napadu, je "egg boy", jajčni fant, postal junak družbenih omrežij. Indonezijska zunanja ministrica je zaradi izjav omenjenega senatorja na zagovor poklicala avstralskega veleposlanika v Jakarti, ki se je popolnoma strinjal z vsem, kar mu je povedala. Zadevnemu senatorju bodo prepovedali vstop v Indonezijo.

Pakistanski Imran Khan je povedal, da terorizem ne pozna religije. Iranski zunanji minister Zarif je razloge za napad našel v dvoličnosti Zahoda, ki v imenu svobode govore ščiti demonizacijo Muslimanov. Turški predsednik Erdogan je dejal, da je bil napad posledica naraščajočega rasizma in islamofobije, ter obtožil Evropo dvojnih standardov. Na predvolilnem zborovanju je povedal, da je bil napad naperjen tudi proti Turčiji in da so lokalne volitve stvar preživetja. Na predvolilnem zborovanju so vrteli tudi del videa, ki ga je posnel morilec.

Antonio Guterres je omenil skrajno nujo, da se svet skupno zoperstavi islamofobiji in iztrebi vse oblike nestrpnosti in nasilnega ekstremizma. Francoski predsednik Macron je povedal, da Francija nasprotuje vsem oblikam ekstremizma in se skupaj s svojimi partnerji bori proti svetovnemu terorizmu. Teresa May je dejanje označila kot strašen teroristični napad. Podobno je napad obsodil papež.

Ameriški predsednik Donald Trump je Novozelancem prebral svoje najtoplejše simpatije in najboljše želje, ZDA jim bodo stale ob strani. Ni pa obsodil duha belega ekstremizma in suprematizma iz Charlersvillea, češ da gre za male skupine ljudi. Ko so povprašali Jacindo

marec 27, 2019

Ardern, kako jim lahko ameriški predsednik pomaga, je odgovorila, naj ima rad vse muslimanske skupnosti. Nasvet bi lahko vzela. Statistika namreč kaže, da je velika večina množičnih morilskih terorističnih napadov v ZDA prišla iz doma vzgojenega belega ekstremizma. Prav tako, da je velika večina žrtev terorističnih napadov po svetu Muslimanov.

V nekoliko nesrečnem položaju se je pri vsem tem znašla Evropa, predvsem države, ki jih je morilec obiskal v času, ko je vsaj navzven bil eden številnih avstralskih turistov na potovanju po Evropi. Kot piše Zorana Bakovič v Delu, je pot, po kateri je v nekaj minulih letih hodil morilec in kjer se je očitno navzel strahotnih idej o tem, kako "rešiti" belsko civilizacijo, morala biti opozorilo za vse. Bil je v Bolgariji, Turčiji, na Hrvaškem in BiH, preučeval spopade med otomanskim cesarstvom in kristjani.....Še zlasti so ga navdihnili francoski beli populist, iz katerih idej je izluščil pojem "velike zamenjave", o kateri pišejo francoski desničarski teoretiki, češ da bodo belce v njihovi državi zamenjali muslimani.

Bolgarija, katere zgodovinski simboli so se znašli vgravirani na orožju morilca, je podrobno preučila njegovo gibanje v Bolgariji ter strogo obsodila napad v Christchurchu. Prav tako je poostrila varnostne ukrepe doma.

Ameriški CNN je v enem svojih pogovorov ugotavljal, da beli suprematizem prihaja iz Evrope in da niso vsega vedno krive ZDA. Ugotavljanje razlogov za morilsko ksenofobno ideologijo, ki naj bi svoj vir našla v na antičnih in krščanskih vrednotah temelječi evropski civilizaciji, zahteva resen razmislek ter teoretičen in znanstven pristop. Vmes lahko upamo, da se ideje ne bodo prijela še več morilskih posameznikov z ene ali druge strani. V Novi Zelandiji je morilec "nedolžne" šale in sporočila, ki si iščejo publiciteto in se prerivajo za glasove volilcev, vzela zares ter jih vgraviral v orožje, s katerim je v prostoru bogoslužja sejal smrt.

Iz groze in trpljenja, povzročene s strani tistih, ki ne morejo sprejeti sveta takšnega kot je, **lahko** prihaja vizija novega, boljšega sveta. Christchurch je postal tak kašipot. Od vsakega posameznika in od vsakega politika je odvisno, katero smer bomo izbrali. Jacinda Ardern je s svojimi sporočili sprejemanja različnosti zbrala svetlobo.